

Nr 103.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående årliga understöd åt änkorna O. A. Wallander och J. A. Fernström; given Stockholms slott den 14 februari 1920.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen medgiva,

1:o

att avlidne andre instruktören i husslöjd Jonas Wallanders änka Olivia Augusta Wallander, född Ohlson, må från och med den 1 juli 1919 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, från allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av 600 kronor; och

2:o

att ladugårdspigan vid centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet änkan Ida Amanda Fernström, född Svendsdotter, må från och med den 1 november 1919 under sin återstående livstid från allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av 400 kronor.

De till dessa ärenden hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

GUSTAF.

Alfred Petersson.

*Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 14
februari 1920.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden: PETERSSON,
PETRÉN,
NILSON,
LÖFGREN,
friherre PALMSTIERNÄ,
UNDÉN,
THORSSON.
HOLMQUIST,
OLSSON.

1:o

*Ang. under-
stöd åt änkan
O. A. Wallan-
der.*

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Petersson anförde:
Uti en till lantbruksstyrelsen ställd, av styrelsen med utlåtande
den 9 september 1919 överlämnad ansökning har änkan efter andre
instruktören i husslöjd Jonas Wallander, Olivia Augusta Wallander, född
Ohlson, med förmälan att hennes man den 12 juni 1919 under tjänste-
utövning avlidit i Karlskrona, anhållit om ett årligt understöd under
sin återstående livstid.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, bland annat, att sökanden är
född den 20 augusti 1855, att Wallander enligt ett den 11 juli 1919
upprättat bouppteckningsinstrument efterlämnat, förutom änkan, en son,

försäkringsinspektören G. F. Wallander i Uddevalla, samt att behållningen i boet uppgått till 1,905 kronor 19 öre.

I sitt berörda utlåtande har lantbruksstyrelsen anfört i huvudsak följande:

Enligt vad riksdagen i skrivelse den 14 juni 1916, angående regleringen av utgifterna under riksstatens tionde huvudtitel, punkt 80, anmält, hade riksdagen medgivit, att Wallander finge efter uppnådda 67 års ålder från och med månaden näst efter den, då han upphörde att vara förordnad å befattningen såsom andre instruktör i husslöjd, under sin återstående livstid uppbära pension å allmänna indragningsstaten till belopp av 3,000 kronor årligen.

Wallander, som varit född den 17 april 1850 och sålunda vid sin död hade fyllt 69 år, hade emellertid icke begagnat sig av den honom medgivna pensionsrätten utan kvarstått i tjänst till sin död.

Wallander hade den 14 mars 1879 av lantbruksakademiens förvaltningskommitté antagits till slöjdlärarelev och hade allt sedan dess biträtt vid statens slöjdundervisning. Den 26 september 1890 hade han förordnats till instruktör i husslöjd. Han hade sålunda under mer än 40 år verkat i statens tjänst och hade under denna tid utövat en gagnande verksamhet inom hussløjdens område. Hans avlöningsförmåner hade varit synnerligen små eller 2,000 kronor, varjämte han åtnjutit av riksdagen beviljat personligt ålderstillägg under åren 1895—1899 med 500 kronor, under åren 1900—1904 med 1,000 kronor och under åren 1905—1919 med 1,500 kronor. Med dessa avlöningsförmåner hade han emellertid givetvis icke kunnat samla tillräckligt kapital för att betrygga sin efterlevande makas ålderdom. Ej heller hade hans anställning i statstjänst varit av beskaffenhet att medföra rätt för honom att genom inbetalning till någon av staten understödd kassa bereda pension åt efterlevande änka. Boets behållning syntes ingalunda vara tillräcklig att bereda sökanden, som vore 64 år gammal och ur stånd att genom eget arbete nämnvärt bidra till sin försörjning, ens den torftigaste utkomst.

Med stöd av vad sålunda blivit anfört har lantbruksstyrelsen, som ansåge billigheten fordra, att staten i detta fall trädde hjälpande emellan, hemställt, att Kungl. Maj:t täcktes vidtaga åtgärder i syfte att änkan Wallander måtte från och med den 1 juli 1919 under sin återstående livstid, så länge hon förbleve i sitt nuvarande änkestånd, från allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av 600 kronor.

Statskontoret har i utlåtande den 9 oktober 1919 förmålt sig icke hava något att erinra mot vad lantbruksstyrelsen i förevarande avseende föreslagit.

På grund av i ärendet anförda omständigheter anser jag mig böra *Departements-* tillstyrka avlåtande till riksdagen av framställning om beviljande av *chefen.* understöd åt sökanden på av myndigheterna föreslaget sätt.

Jag hemställer alltså, att Eders Kungl. måtte förslå riksdagen medgiva,

att avlidne andre instruktören i husslöjd Jonas Wallanders änka Olivia Augusta Wallander, född Ohlson, må från och med den 1 juli 1919 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, från allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av 600 kronor.

2:o.

Departementschefen anförde vidare:

Styrelsen för centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet har i skrivelse den 30 juli 1919 anfört följande:

Understöd
åt ladugårdspigan vid
centralanstalten för
försöksväsendet på jordbruksområdet
änkan I. A. Fernström.

»På framställning ifrån t. f. föreståndaren och t. f. överassistenten vid centralanstaltens husdjursavdelning har centralanstaltens styrelse beslutat att från och med den 1 november 1919 uppsäga den vid husdjursavdelningens ladugård anställda ladugårdspigan änkan Amanda Fernström och i stället anställa en manlig ladugårdsskötare.

Till stöd för denna åtgärd hava avdelningens t. f. föreståndare och överassistent anfört följande:

För att bereda möjlighet att å Experimentalfältet utföra vissa kompletterande undersökningar övertog husdjursavdelningen år 1913 den dittills till jordbruksavdelningen hörande ladugården. Med avseende på ladugårdsdriften medförde emellertid denna överföring icke några större förändringar. Änkan Amanda Fernström, som sedan 1905 varit anställd hos jordbruksavdelningen som ladugårdspiga, övergick nu till husdjursavdelningens tjänst. De henne direkt ålagda åliggandena, utfodring, mjölkning och mjölkens distribuering, hava utförts till belåtenhet. Arbeten, som fordrat större fysisk kraft eller större precision, än man rimligtvis kunnat ifrågasätta hos henne (utgödsling o. d., diverse försöksarbeten), hava utförts av tillfällig arbetskraft.

Kostnaden för besättningens skötsel och vård under det sistförflutna året hava uppgått till ett kontant belopp av 1,484 kronor. Härtill har kommit fri bostad, lyse och vedbrand samt två liter mjölk per dag. Kristidstillägg har häri icke inräknats. Denna utgiftspost har således varit förhållandevis hög. Ifrågasättas kunde därför, om icke manlig arbetskraft i längden bleve billigare. Härtill komme ytterligare, att avdelningens extra assistenter i stor utsträckning måste användas för arbeten, som med lika stor fördel skulle kunna utföras av väl kvalificerad koskötare. Avdelningens dagliga beroende (för utförande av tyngre arbeten) av utom dess befälsrätt stående personal medförde även många svårigheter och obehag. Då dessa svårigheter måste göra sig alltmera gällande, ju mer avdelningens försöksverksamhet utvidgades och ju mer den nuvarande tjänstinnehavarens krafter med åren försvagades, samt då bostad för gift ladugårdsskötare genom styrelsens försorg nu inretts, syntes alla skäl tala för, att änkan Fernström med det snaraste entledigades och ersattes med manlig koskötare.

Då den nuvarande tjänstinnehavaren emellertid under den tid, hon varit anställd

i centralanstaltens tjänst, inalles 14 år, skött sina åligganden till belåtenhet, ifrågasattes, att hon vid sin avgång bereddes pension i en eller annan form.

På grund av de sålunda anförda skälen har styrelsen beslutat att från och med den 1 november detta år uppsäga änkan Fernström från hennes befattning och att i hennes ställe anställa en manlig ladugårdsskötare samt att hos Kungl. Maj:t göra framställning om att bereda änkan Fernström ett mindre årligt understöd.

Den avgående ladugårdspigan Amanda Fernström är född den 25 januari 1861 och således nu 58 år gammal. Hon har sedan den 1 oktober 1905, således i 14 år, med goda vitsord uppehållit sin plats, och torde därför, då hon nu på grund av ändrade förhållanden vid den till centralanstaltens husdjursavdelning hörande ladugården nödgas frånträda sin tjänst, böra av allmänna medel tillerkännas något understöd. På grund av den vid Experimentalfältet rådande bostadsbristen är det ej möjligt för styrelsen att låta henne kvarbo i den lägenhet hon nu innehar eller att bereda henne någon annan bostad vid Experimentalfältet, liksom styrelsen saknar medel, att på annat sätt bereda henne något understöd. Styrelsen får på grund härav och med hänsyn till svårigheten för änkan Fernström att i stället för den hittills innehavda tjänsten få annat arbete hemställa, att Eders Kungl. Maj:t täcktes hos riksdagen hemställa, att ladugårdspigan vid centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet änkan Amanda Fernström måtte från och med månaden näst efter den hon frånträder sin befattning så länge hon lever få av allmänna medel uppbära ett årligt understöd av 400 kronor.»

Statskontoret har i utlåtande den 8 september 1919 anført, att då änkan Fernström inom kort nödgades lämna sin nuvarande anställning och vid sin framskridna ålder icke torde hava utsikt att vinna annan lönande anställning eller att med annat arbete kunna försörja sig, det syntes billigt, att något årligt understöd bereddes henne. Mot det föreslagna beloppet, 400 kronor, har statskontoret icke haft något att erinra.

Enligt vad jag inhämtat har änkan Fernström lämnat sin ifrågasatt-
varande tjänst med utgången av oktober månad 1919. *Departements-
chefen.*

I likhet med myndigheterna anser jag understöd böra av statsmedel beredas änkan Fernström, då hon nu efter 14 års väl vitsordad tjänst vid ganska framskriden ålder nödgats upphöra med sin anställning vid försöksanstalten. Det föreslagna understödsbeloppet synes mig skäligt.

Jag hemställer därför, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att ladugårdspigan vid centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet änkan Ida Amanda Fernström, född Svensdotter, må från och med den 1 november 1919 under sin återstående livstid från allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av 400 kronor.

Till vad föredragande departementschefen i de under 1 och 2 härovan antecknade ärendena hemställt, däruti statsrådets övriga ledamöter förenade sig, behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall och förordnade, att proposition i dessa ämnen skulle med den lydelse, bil. — vid detta protokoll utvisar, avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Rune Thygesen.